

‘Άγγελος Πατσιάς: Ο νεαρός δάσκαλος που έφτιαξε ένα αλλιώτικο δημοτικό σχολείο στο Ρέθυμνο

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Εκπαίδευση](#) / [Πολυμέσα - Multimedia](#) / [Συνεντεύξεις](#)

Το 2012 βρέθηκα στη Θεσσαλονίκη για να παρακολουθήσω το καθιερωμένο πλέον TedxThessaloniki. Κάποια στιγμή βρέθηκε λοιπόν στη σκηνή ένας 27χρονος δάσκαλος από τη Δράμα που δίδασκε σε ένα τετραθέσιο δημοτικό σχολείο στον Φουρφουρά, ένα χωριό στο ορεινό Ρέθυμνο της Κρήτης.

Στο τέλος της ομιλίας του κατάφερε κάτι απίστευτο: όλη η αίθουσα είχε σηκωθεί όρθια και τον χειροκροτούσε. Τι ήταν αυτό που μοιράστηκε με τον κόσμο που οδήγησε σε αυτή την έκρηξη ενθουσιασμού; Συχνά οι πιο απλές κινήσεις είναι αυτές που μιλάνε απευθείας στην καρδιά του κόσμου. Ο νεαρός δάσκαλος που συνεπήρε το κοινό ονομάζεται Άγγελος Πατσιάς και τα τελευταία πέντε χρόνια, μαζί με μία ομάδα δασκάλων, αλλάζουν τα δεδομένα της διδασκαλίας όπως την ξέραμε.

Μόλις 25 χρονών όταν διορίστηκε, με δύο χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας στην πλάτη του, ο Άγγελος βρέθηκε σε αυτό το μικρό σχολείο στον άγνωστο Φουρφουρά παρέα με δύο ακόμη νέα παιδιά, τον Γιάννη Μανωλακάκη και την Γιούλη Μποσδελεκίδου. «Δεν υπήρχε κάποιος ιδιαίτερος σκοπός ή στόχος για το που θέλουμε να φτάσουμε, αλλά θέλαμε να φτιάξουμε ένα περιβάλλον που πρώτα απ' όλα θα ικανοποιεί εμάς», είπε στη HuffPost Greece.

Η τριάδα σήκωσε λοιπόν τα μανίκια και αργά, αλλά σταθερά άρχισε να αλλάζει το σύστημα ... εκ των έσω. Έχοντας στο μυαλό τους τη φιλοσοφία του «βρες τον τρόπο να μαθαίνουν τα παιδιά χωρίς τα ίδια να το συνειδητοποιούν», έβαλαν στην άκρη τα εγχειρίδια των παλαιότερων και τόλμησαν να δημιουργήσουν ένα σχολείο αλλιώτικο. Οι τάξεις άλλαξαν μορφή και διακόσμηση, ενώ τα παιδιά άρχισαν να μαθαίνουν την αυτοδιαχείριση μέσα από την κουζίνα, το θερμοκήπιο, τους βοτανόκηπους και το κοτέτσι. Έγιναν οι ρεπόρτερ του «Φουρφουράς TV», βγήκαν στη φύση με το «Δίκτυο των Ορέων», λασπώθηκαν, έμαθαν τη γη, συνεργάστηκαν.

Και έτσι γεννήθηκε «το σχολείο της φύσης και των χρωμάτων», ένα άκρως ενδιαφέρον υβρίδιο που έχει ως στόχο πρώτα τη μάθηση και μετά τη γνώση.

Ο Άγγελος Πατσιάς, πέντε χρόνια μετά από εκείνη την πρώτη μέρα στο άγνωστο, μιλάει στη HuffPost Greece για το πώς τον σημάδεψε η καθαρότητα στα μάτια ενός μικρού μαθητή, για τον τρόπο που εξελίχθηκε η ιδέα για αυτό το αλλιώτικο σχολείο, για το – πάντα – επίκαιρο ζήτημα του bullying, αλλά και για τη σημασία του να «αλλάξεις τον τρόπο που ρωτάς.»

Πώς ήταν οι πρώτες μέρες στο σχολείο του Φουρφουρά;

Ο Γιάννης Μανωλακάκης ήταν από τον Φουρφουρά, είχε πάρει απόσπαση για να είναι εκεί, επομένως λειτούργησε ως ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο σχολείο και στο χωριό. Το κοινό χαρακτηριστικό και των τριών μας ήταν ότι θέλαμε όλοι να προσφέρουμε με οποιοδήποτε τρόπο μπορούμε.

Το σχολείο δεν διέφερε από όλα τα άλλα σχολεία της επαρχίας, οι δάσκαλοι έμεναν σε αυτό για μικρό χρονικό διάστημα, όπως γίνεται συνήθως. Εμείς λοιπόν «φάγαμε» πολλά Σαββατοκύριακα και πολλές εργατοώρες στο σχολείο. Το φτιάχναμε, το καθαρίζαμε, προσαρμόσαμε τις αίθουσες όπως θέλαμε. Επομένως, βλέποντας όλα αυτά οι χωριανοί αυτόματα νομίζω μας συμπάθησαν. Ακόμα και όταν υπήρξαν κάποια ερωτήματα, ήταν όλα πολύ καλοπροαίρετα και σε πολύ καλό κλίμα.

Πριν πας εκεί, είχες σκεφτεί ότι θα επιδιώξεις να κάνεις κάτι «διαφορετικό» ή αυτό βγήκε στην πορεία;

Πήγα χωρίς σκέψη, δεν ήξερα ακριβώς ποια κατάσταση θα συναντήσω, γνώριζα μόνο ότι οι άνθρωποι είναι πολύ καλοί από άλλους συναδέλφους που είχαν πάει εκεί παλαιότερα. Δεν υπήρχε κάποιος σκοπός, υπήρχε απλά όρεξη, γιατί ήμασταν όλοι νέοι στο επάγγελμα. Υπήρχε αρκετή ενέργεια, αλλά και άγχος, επειδή ήμασταν τρεις νέοι σε ένα σχολείο.

Πώς άρχισε λοιπόν να παίρνει μορφή το σχολείο της «φύσης και των χρωμάτων»;»

Αυτό έγινε πολύ σταδιακά. Η πρώτη χρονιά ήταν πολύ μεταβατική, κάναμε το Φουρφουράς TV, όπου τα πιτσιρίκια έκαναν εκπομπές στο Ίντερνετ, γινόταν στην ουσία ρεπόρτερ για πράγματα που τα ενδιέφεραν. Αυτό ήταν το πρώτο βήμα για την εξωστρέφεια του σχολείου. Η ανάγκη μας να διαφοροποιήσουμε λίγο το μάθημα ήρθε πολύ σταδιακά και έγινε με προσεκτικά βήματα.

Την πρώτη χρονιά, η δική μου τάξη ήταν αρκετά παραδοσιακά δομημένη. Το TedxThessaloniki ήρθε την άνοιξη της δεύτερης χρονιάς. Το όνομα «το σχολείο της φύσης και των χρωμάτων» το βάλαμε συμβολικά, κάτι το οποίο είχε όμως και μεγάλη δύναμη, καθώς το σχολείο έγινε κάτι ζωντανό, απέκτησε ταυτότητα. Ήταν κάτι που οι εκπαιδευτικοί που ήμασταν εκεί θέλαμε να στηρίξουμε. Οπότε, σιγά σιγά, οι διδασκαλίες άλλαξαν προς αυτή την κατεύθυνση. Και από τότε συνεχίζουμε να προσπαθούμε να κάνουμε το κέφι μας.!

Τι είναι αυτό που χαρακτηρίζει το σχολείο σας;

Μετά από τόσα χρόνια, έχουμε κάνει στροφή σε ένα πιο ανθρώπινο σχολείο που στοχεύει πρώτα στη μάθηση και μετά στη γνώση, που σέβεται την άποψη του μαθητή και τον χαρακτήρα του. Του διδάσκει πάνω απ' όλα πώς να μάθει τον εαυτό του και από εκεί και πέρα να μπορεί να αποφασίζει για αυτόν. Με βάση αυτά τα πράγματα αναπτύσσονται και όλες αυτές οι δραστηριότητες, με τις περισσότερες από αυτές να είναι όντως κάτι καινούριο.

Ποιες είναι περισσότερα αναλυτικά κάποιες από τις δραστηριότητες που ενσωματώθηκαν στη διδασκαλία σας;

Με το Φουρφουράς TV άρχισαν όλα, με το οποίο στην ουσία κάναμε μάθημα χωρίς κανείς να αντιλαμβάνεται ότι κάνουμε μάθημα. Αυτό ήταν το πρώτο «καμπανάκι» με το οποίο είδαμε ότι η διαδικασία της μάθησης μπορεί να γίνει με πολύ ωραίους τρόπους.

Ταξίδεψε ξανά σε Ελλάδα και Ευρώπη με τις προσφορές της Aegean Airlines!

Στη συνέχεια, κάναμε το σχολικό δίκτυο των Ορέων, των βουνών δηλαδή, στο οποίο μαζευτήκαμε πολλά ορεινά σχολεία και προσπαθήσαμε να στηρίξουμε, να τιμήσουμε και να αναβαθμίσουμε - αν θα μπορούσε κανείς να χρησιμοποιήσει αυτή τη λέξη - την παράδοση και την τοπική ιστορία. Αυτό αργότερα «μεταλλάχθηκε» και σε ένα Μουσείο Προφορικής Ιστορίας από παιδιά, για να διασωθεί η προφορική παράδοση, να μάθουν τα παιδιά τις τέχνες των παππούδων τους και να τα πάνε όλα αυτά ένα βήμα παραπέρα, προτείνοντας και πράγματα. Γνώρισαν πολύ ενδιαφέροντες ανθρώπους μέσα από αυτό. Είμαστε πολύ χαρούμενοι επειδή πλέον αυτό το σχολικό δίκτυο το έχει αναλάβει ένα άλλο σχολείο από το Ρέθυμνο και προχωράει πάρα πολύ καλά. Στη συνέχεια είχαμε και άλλα πολλά, το κοτέτσι, τον κήπο, τον μετεωρολογικό σταθμό, την κουζίνα.

Είχε ένα ενδιαφέρον πώς διαχειρίζονται τα παιδιά όλα αυτά, το πώς ένιωθαν ελεύθερα να ανακαλύψουν τις κλίσεις τους. Κάθε φορά που κάναμε ένα δειλό βήμα μπροστά, βλέπαμε την ανταπόκριση τους. Είχε ενδιαφέρον να βλέπουμε τα παιδιά να λερώνονται με τις λάσπες, να δημιουργούν με χρώματα, το μάθημα έξω στη φύση είναι ο καλύτερος δάσκαλος που μπορούν να έχουν. Διδάσκεις στα παιδιά τη συνύπαρξη, την υπομονή, την επιμονή και σίγουρα ... όλα τα παιδιά θέλουν να είναι λερωμένα!

Και με τη μικρή κοινωνία ποια είναι η σχέση σας;

Δεν νομίζω ότι θα υπερβάλλω αυτή τη στιγμή αν πω ότι είμαστε μια οικογένεια, κάπως έτσι το νιώθουμε όλοι. Έχουμε την άνεση να νιώθουμε έτσι ο ένας για τον άλλο. Αυτό σημαίνει πως ό,τι θέμα προκύψει, είμαστε εκεί για να το λύσουμε για να το στηρίξουμε, να το φροντίσουμε, ώστε να καθησυχάσουμε κάποια πράγματα, να τους ενημερώσουμε.

Σίγουρα, υπήρξαν ερωτήματα για κάποιες μεθοδολογίες, ακόμα και για το Φουρφουράς TV που τα παιδιά έβγαιναν στο Ίντερνετ. Το παν είναι να έχεις την εμπιστοσύνη των γονιών και των παιδιών και να τους πεις ότι δουλεύουμε για το ίδιο πράγμα. Ότι αγαπάμε όλοι τα παιδιά πάρα πολύ, επομένως είμαστε προσανατολισμένοι σε αυτό. Νομίζω ότι ουσιαστικά μεγαλώνουμε μαζί και πάντα είμαστε κοντά.

Τι θεωρείς ότι είναι το πιο απλό, αλλά και το πιο ουσιαστικό που μπορεί να κάνει κάποιος δάσκαλος μέσα στην τάξη;

Αυτό που λέμε όλοι μας, και στο σχολείο, είναι: «Δεν έχεις παρά να αλλάξεις τον τρόπο που ρωτάς.» Δεν χρειάζεται να κάνεις οφθαλμοφανή υπερπράγματα τα οποία θα έχουν ένα αντίκτυπο, αρκεί να αρχίσεις να αλλάζεις τον τρόπο που θέτεις τα ερωτήματα. Για παράδειγμα, μία ερώτηση που θα μπορούσες να κάνεις είναι: «Πότε ο Ιμπραήμ αποβιβάστηκε στην Πελοπόννησο;», Αυτός είναι ο τρόπος του παλιού εκπαιδευτικού συστήματος.

Η ίδια ερώτηση θα μπορούσε να τεθεί ως εξής: «Πώς πιστεύετε ότι θα ένιωθαν οι κάτοικοι ενός χωριού, βλέποντας τον στόλο του Ιμπραήμ να έρχεται;» Να αρχίσεις δηλαδή να κάνεις τις ερωτήσεις σου όλο και πιο ανθρώπινες, να επικαλείσαι το συναίσθημα, να βλέπεις τα παιδιά ως ολότητα. Να προσπαθείς να εκπαιδεύσεις και τον συναισθηματικό τους κόσμο και το μυαλό τους, αλλά και το σώμα τους.

Έχουν έρθει άλλα σχολεία σε επαφή μαζί σας για να «ζητήσουν τα φώτα σας;»

Ναι, έχει γίνει αυτό και για μας είναι ιδιαίτερη τιμή, δεν το περιμέναμε. Είμαστε σε επικοινωνία με αρκετούς ανθρώπους, και αυτοί μας ρωτάνε, αλλά και εμείς αυτούς. Έχουμε γνωρίσει πολλά σημαντικά άτομα, με την ουσία της έννοιας, τα οποία έχουν μοιραστεί μαζί μας κομμάτια από τη γνώση και την ιστορία τους και μας έχουν βοηθήσει να προχωρήσουμε. Αυτό είναι μεγάλο κέρδος για μας.

Τι θα έλεγες ότι έχετε πετύχει οι δάσκαλοι ως ομάδα στο σχολείο του Φουρφουρά;

Ίσως το πραγματικό αντίκτυπο να το δούμε όταν τα παιδιά αυτά μεγαλώσουν και γίνουν κάτοικοι του χωριού τους. Θεωρώ όμως ότι στο κομμάτι που ήταν δυνατό, επειδή δεν μπορείς ποτέ να κάνεις θαύματα, βγάλαμε μέσα από τα παιδιά έναν «περιέργο» εαυτό. Ένα χαμόγελο αγάπης και περιέργειας και νομίζω αυτό είναι το πιο σημαντικό που πετύχαμε.

Με αφορμή την υπόθεση του Βαγγέλη Γιακουμάκη, αλλά και ακριβώς επειδή είσαι δάσκαλος, δεν γίνεται να μην αναφερθώ και στο φαινόμενο του bullying.

Το bullying πιστεύω ότι πάντα υπήρχε, από τα μαθητικά μας χρόνια γινόταν όλα αυτά, απλά τώρα βρέθηκε η ονομασία του. Δεν είναι ένα σύγχρονο φαινόμενο, το θέμα είναι τι το προκαλεί. Για μένα, η οικογένεια έχει τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο.

Για κάθε παιδί που ασκεί τραμπουκισμό, η οικογένεια που βρίσκεται από πίσω του είναι υπεύθυνη σε έναν τεράστιο βαθμό. Προφανώς είναι ένα παιδί που δεν έχει ακουστεί ποτέ, ίσως να είναι κακοποιημένο σωματικά και λεκτικά. Έχοντας λοιπόν μια ηγετική προσωπικότητα, προσπαθεί να ακουστεί, ασκώντας βία. Σε αυτά τα παιδιά η κοινωνία πρέπει να ζητήσει «συγγνώμη.»

Πώς το αντιμετωπίζετε λοιπόν εσείς εκεί στο σχολείο;

Δεν έχουμε ακραία παραδείγματα bullying, αλλά στα συμβούλια του σχολείου έχουμε λύσει πάρα πολλές τέτοιες προβληματικές καταστάσεις. Για τα παιδιά που είναι επιρρεπή στο να τραμπουκίσουν, γιατί έτσι ίσως έχουν μεγαλώσει και έτσι έχουν μάθει, το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να τους βρεις μια εναλλακτική και πιο δημιουργική διέξοδο για την ενέργειά τους. Είναι φυσικά πολύ λεπτές οι ισορροπίες.

Όταν προκύπτουν λοιπόν τέτοια ζητήματα, οι δάσκαλοι του σχολείου γνωρίζουν και πώς να μιλήσουν στο παιδί για να το επιβάλλουν στη θέση του, χωρίς όμως να τον απομακρύνουν. Την ώρα που του επισημαίνουν το λάθος, του δίνουν και το χέρι για να το πουν «έλα και προχώρησε μαζί μας.» Πρέπει ουσιαστικά να του δείξουν ότι δεν είναι μόνο του. Παράλληλα ωστόσο, πρέπει να γιατρεύεται και η οικογένεια. Αν την αφήσεις να μείνει η ίδια, χωρίς να την εκπαιδεύσεις σε κάτι διαφορετικό, τότε και το παιδί θα γυρίσει πίσω στα ίδια. Χρειάζεται λοιπόν παράλληλη διαπαιδαγώγηση και της οικογένειας και του παιδιού.

Τι είναι αυτό που θα ήθελες να ζητήσεις από το Υπουργείο Παιδείας;

Υπάρχουν σίγουρα τεράστια προβλήματα, όπως για παράδειγμα η τεράστια ύλη που σε περιορίζει από το να γίνεις πιο δημιουργικός. Πάνω απ' όλα νομίζω όμως ότι με κάποιο τρόπο πρέπει να ακουστούν όλοι αυτοί που είναι μέσα στην τάξη. Ο δάσκαλος μπορεί να βοηθήσει το Υπουργείο Παιδείας και εγώ θα ήθελα να δω μια τέτοια στροφή προς τον δάσκαλο. Ίσως αυτό να ακούγεται ουτοπικό και να να είναι πρακτικά ανεφάρμοστο, αλλά εγώ θα ήθελα να το δω να γίνεται. Το ίδιο ισχύει και με τους μαθητές, ειδικά στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο μιλάμε πλέον για διαμορφωμένες προσωπικότητες που έχουν πολλά πράγματα να προτείνουν.

Ποιο είναι το μέλλον στο σχολείο του Φουρφουρά;

Στόχος μας είναι να τελειοποιήσουμε αυτή τη διαφοροποιημένη διδασκαλία που αρχίσαμε, να μην αντιλαμβάνεται κανείς ποιοι είναι οι καλοί και οι κακοί μαθητές, όπως παραδοσιακά γινόταν ανάλογα με το ποιοι «έλεγαν καλά το μάθημα» ή έγραφαν καλά στα διαγωνίσματα, αλλά κάθε μαθητής να έχει τη δυνατότητα να γίνει καλός, να έχει ίσες ευκαιρίες να φτάσει εκεί που μπορεί να φτάσει.

Τώρα προέκυψε και μία πολύ ωραία συνεργασία με κάποιους Έλληνες επιστήμονες από το CERN, οποίοι θα αναθέτουν στα «Φουρφουράκια» αποστολές που διαρκούν μια εβδομάδα ή δύο. Τα πιτσιρίκια ουσιαστικά θα έχουν τους καλύτερους ερευνητές να τους διδάσκουν.

Και για να σε πάω πίσω, όταν άρχισαν όλα... Όταν πήγες στον Φουρφουρά, ήσουν μόλις 25 χρονών, με μικρή επαγγελματική εμπειρία. Τι είναι εκείνο που σε «σημάδεψε» εκείνες τις πρώτες μέρες;

Εμένα μου έχει μείνει χαραγμένος στη μνήμη μου ο 10χρονος Γιάννης Διαμαντάκης, ο πρώτος μαθητής που συνάντησα στον Φουρφουρά. Καθόμουν στο πλατύσκαλο του σχολείου και ο Γιάννης ήρθε εκεί. Είναι κάτι που δεν είναι εύκολο να το περιγράψω με λόγια. Ήρθε πραγματικά άφοβος απέναντί μου, με διάθεση να γνωριστούμε, είχε κάτι το γνήσιο, το καθαρό. Με κοίταξε, συστήθηκε φωναχτά, όπως φωναχτά μιλάνε και σχεδόν όλοι οι Κρητικοί, χωρίς να ντρέπεται. Εγώ του έκανα κλασικές ερωτήσεις, γιατί δεν ήξερα και τι να πω, και αυτός μου απάντησε για τα ενδιαφέροντά του. Ο Γιάννης, το παιδί αυτό που γνώρισα πρώτο πριν από πέντε χρόνια, ήταν για μένα και η πρώτη θετική εντύπωση απέναντι σε αυτό που θα συναντούσα. Αυτή η καθαρότητα, η γνησιότητα, μου άρεσε πάρα πολύ, και είναι κάτι που χαρακτηρίζει τους περισσότερους ανθρώπους που έχουμε γνωρίσει στο χωριό.

Πηγή: i-diakopes.gr